

Evaluatie van de MPA affaire 2002

1	INLEIDING.....	2
2	DE MPA VERONTREINIGING: DE SPOREN.....	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Bron van besmetting.....	3
2.3	Verspreiding.....	3
3	KWALITEITSBORGINGSYSTEMATIEK.....	6
3.1	Analyse.....	6
3.2	Conclusies.....	7
3.3	Verbetermaatregelen.....	8
3.3.1	<u>Directieverklaring.....</u>	<u>9</u>
3.3.2	<u>Uitbreiding van de scope van GMP.....</u>	<u>9</u>
3.3.3	<u>Verplichting van recall en opstellen recall - protocol.....</u>	<u>10</u>
3.3.4	<u>Melding van nieuwe producten.....</u>	<u>10</u>
3.3.5	<u>Criteria en procedure voor lijst van verboden voedermiddelen.....</u>	<u>11</u>
3.3.6	<u>Open grondstoffendeclaratie.....</u>	<u>11</u>
3.3.7	<u>Fysieke en organisatorische scheiding tussen voedermiddelen en afvalstoffen.....</u>	<u>12</u>
3.3.8	<u>Verbetering van tracking & tracing.....</u>	<u>12</u>
3.3.9	<u>Early Warning Systeem én melding verdachte / afgekeurde partijen.....</u>	<u>12</u>
3.3.10	<u>Vermindering van aantal mengpunten.....</u>	<u>13</u>
3.3.11	<u>Verlenging en uitbreiding uitsluiting van rechts- en natuurlijke personen.....</u>	<u>14</u>
3.3.12	<u>Aanscherping van het controle- en sanctieregime.....</u>	<u>14</u>
3.3.13	<u>Intensivering monitoring.....</u>	<u>15</u>
3.3.14	<u>Overige verbetermaatregelen.....</u>	<u>15</u>
3.4	Productaansprakelijkheidsverzekering en / of collectief schadefonds.....	16
4	OVERLEG MINISTERIE, PRODUCTSCHAPPEN EN BEDRIJFSLEVEN.....	17
4.1	Verloop van overleg.....	17
4.2	Verantwoordelijk m.b.t. recall.....	21
4.3	Samenvatting / conclusies.....	22
	BIJLAGE 1: SCHEMA MET SPOREN VAN MPA BESMETTE PRODUCTEN.....	23

Den Haag, 2 december 2002

Deze nota is de versie, die op basis van de behandeling in de openbare bestuursvergadering op 13 november 2002, is vastgesteld.

1 Inleiding

De MPA affaire toont aan hoe kwetsbaar de voedselveiligheid en het imago van de voedingsmiddelenkolom is. Deze nota is ontstaan uit een interactieve discussie met de diervoedersector en de ketenpartijen over de *kwaliteitsborgingsystematiek* en de op basis van de MPA affaire geconstateerde noodzakelijke verbeteringen. De start was een discussienota die reeds eind juli 2002 aan alle betrokken organisaties is gezonden voor commentaar. Vervolgens is een aangepaste versie besproken in de verschillende adviesgremia van het productschap, waarin ook de ketenpartijen vertegenwoordigd zijn.

Voorts is in de achterliggende periode een inventarisatie en evaluatie over de gang van zaken m.b.t. overleg en uitgevoerde acties door overheid en bedrijfsleven – voor zover PDV daarbij betrokken is – uitgevoerd. In de eindfase zijn beide documenten tot één geheel samengevoegd, waarvan deze nota het resultaat is.

Deze evaluatie was primair bedoeld voor het bestuur van het productschap, die deze nota op 13 november 2002 heeft behandeld. Het biedt echter tevens de basis voor externe verantwoording van het optreden van het PDV in de MPA – affaire.

2 De MPA verontreiniging: de sporen

2.1 Inleiding

Op 27 juni 2002 hebben de ministers van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) bekend gemaakt dat op drie zeugenbedrijven medroxy-progestron-acetaat (MPA) is aangetroffen in brijvoedergrondstoffen en in geslachte zeugen. De aanleiding voor het hiernaar zoeken waren diergeneeskundige klachten (vruchtbaarheidsstoornissen) bij een drietal zeugenbedrijven vanaf begin mei 2002.

De bedrijven zijn vervolgens onder toezicht gesteld en het vlees van de onderzochte dieren is vernietigd. MPA is een (synthetische) hormonale stof waarvan het gebruik bij dieren door de Europese Commissie is verboden sinds 1989 en in Nederland al sinds 1961. MPA is een voor de mens, honden en katten toegelaten anticonceptiemiddel.

2.2 Bron van besmetting

Bij de productie van anticonceptiepillen komen twee stromen glucosesiroop vrij, gebruikt als coating van de pillen. De ene stroom wordt als 'groene' afvalstroom afgezet en is niet gevaarlijk, de andere is door de aanwezigheid van hormonen gevaarlijk en wordt als 'oranje' afvalstroom afgezet. Uit mededelingen van de Ierse Food Safety Agency blijkt dat door de ontdekker, voorafgaande aan het afvoeren, een 'groene' en een 'oranje' stroom glucosesiroop vermengd is en als een 'groene' afvalstroom is afgezet. Dit is via een makelaar afgezet naar Bio-land in België.

Dit Belgische bedrijf had alleen een milieuvergunning voor het verwerken en verhandelen van afvalstoffen, zonder dat het ooit mededelingen heeft gedaan aan de bevoegde instantie omtrent aan- en afvoer van zulke producten. Aanvankelijk leverde dit bedrijf de glucosesiroop aan voedingsmiddelenbedrijven (frisdrankenindustrie), maar is daarmee medio 2001 gestopt vanwege kwaliteitsklachten. Vervolgens heeft het bedrijf het product afgezet aan tweetal voederhandelaren c.q. varkenshouders in Nederland.

2.3 Verspreiding

Uit de afzet van glucosesiroop uit België via twee Nederlandse bedrijven zijn meerdere sporen van besmetting in de diervoedersector ontstaan.

Het gaat om de volgende sporen

Spoor 1:

De groep van brijvoervarkensbedrijven, die via vochtrijke voedermiddelen met glucosesiroop, in relatief hoge mate met MPA besmet. Ca. 60% van de aangevoerde besmette glucosesiroop is rechtsreeks afgeleverd aan varkensbedrijven. Een beperkt deel is doorgeleverd naar één handelaar, die vervolgens circa 3.000 kg aan één mengvoederfabrikant heeft geleverd (SPOOR 2) en circa 59.000 kg aan een melassehandelaar (SPOOR 3). Het resterende deel is door de betrokken voerleveranciers verwerkt in diverse andere vochtrijke voedermiddelen, zoals tarwezetmeel, fritesmix en bierbostel.

Vanaf 2 juli 2002 is – in overleg met LNV – op verzoek van het Productschap Diervoeder de recall van tarwezetmeel gestart; deze was op 15 juli 2002 afgerond. Alle andere producten waren reeds vervoerd. Totaal is ruim 700.000 kg tarwezetmeel teruggehaald, naast een voorraad van 200.000 kg.

Er waren 52 varkensbedrijven bij dit spoor betrokken, die onder toezicht zijn geplaatst. Uiteindelijk is bij 26 bedrijven MPA in de dieren aangetoond.

Tabel 1: Hoeveelheden met MPA besmette producten in kg

	Spoor 1	Spoor 2	Spoor 3a	Spoor 3a1	Spoor 3a2	Spoor 3a3	Spoor 3b
Aanvoer	382.600	3.000	59.200	12.835.000	360.000	4.480.600	926.000
Verwerkt tot	2.229.500	2.538.000	31.801.000	344.306.700	-	3.478.500	¹⁾ 26.425.200
Voorraad	200.000	35.000	16.500.000	-	31.000	-	18.909.600
Vervoerd/afgeleverd	ⁱⁱ⁾ 1.712.100	ⁱⁱⁱ⁾ 1.591.000	10.000.000	^{iv)} 325.855.190	233.000	-	4.150.300
Teruggehaald	700.000	947.200	5.300.000	8.575.480	127.000	1.002.130	7.604.300
Vernietiging	901.000	982.200	21.800.000	8.587.480	158.000	1.002.130	26.513.900

Spoor 2:

Spoor 2 betreft de doorlevering uit spoor 1 van 3 ton glucosesiroop aan één mengvoederbereider. Deze heeft dat verwerkt in melasse, waarvan 35 ton nog in voorraad was en het resterende deel van deze melasse met glucosesiroop is verwerkt in 2.538.000 kg mengvoer. Door de korte tijd tussen het moment van verwerken en vaststellen kon ruim 35% van de afgeleverde hoeveelheid mengvoer worden teruggehaald.

Gelet op het relatief hoge aandeel van glucosesiroop met MPA in de betreffende voeders, werd vrij snel afgesproken dat de 517 betrokken varkensbedrijven een aantal dagen niet zouden afleveren voor slacht en levende export, teneinde er zeker van de tijd dat er geen MPA in de dieren aantoonbaar aanwezig waren. De mengvoederproducent heeft op 11 juli 2002 uit eigen beweging besloten tot een recall van de voeders, teneinde zijn klanten zo spoedig mogelijk weer vrij voor de slacht en export te krijgen.

Spoor 3a:

Dit spoor is ontstaan door de levering van 59.000 kg uit een van de kopers van Bioland, via een handelaar aan een melassehandelaar. Deze melassehandelaar heeft dit vermengd met melasse tot een totale hoeveelheid van 31.801.000 kg. Deze melasse is aan 73 diervoederbedrijven (77 locaties) geleverd (spoor 3a1), aan 13 handelaren (spoor 3a2), voorts aan 7 buitenlandse bedrijven, wat voor bijna 50% is teruggehaald (blijft verder buiten beschouwing). Voorts is aan een hoeveelheid aan een alcoholproducent geleverd (spoor 3b).

Er is totaal 15.300.000 kg met MPA besmette melasse afgeleverd, de rest lag nog in voorraad. Er is totaal 5.300.000 kg melasse retour gehaald, waartoe op 9 juli 2002 is besloten. De recall was 14 juli afgerond. Dit betekent dat er 10.000.000 kg melasse in mengvoer verbruikt is.

Spoor 3a1:

De hiervoor bedoelde 73 Nederlandse mengvoederbedrijven hebben in totaal 10.000 ton met MPA besmette melasse (met nog aanwezige voorraad vermengd tot 12.835.000 kg) verwerkt in 344.306.700 kg mengvoer. De totaal teruggehaalde hoeveelheid voer bedraagt 8.575.480 kg. Er is dus 325.855.190 kg vervoerd.

De totale hoeveelheid verwerkte melasse in het mengvoer is hoger dan het geproduceerde en de gerealiseerde melasse door het melasse bedrijf. De productie van het voer heeft plaatsgevonden tussen 3 juni en 13 juli. Op 16 juli 2002 is besloten tot de recall van het varkensvoer, op 22

juli 2002 met de recall van het rundvee- en het overige voer. De recall was door de meeste bedrijven op 9 augustus 2002 afgerond. Dit betekent dat 2,5% van de afgeleverde hoeveelheid is teruggehaald.

Spoor 3a2:

Door de in spoor 3a bedoelde melassehandelaar is via tussenhandel aan ruim veertig veehouders geleverd, en grotendeels bij het inkuielen van grassilage gebruikt. Van de 360.000 kg geleverde melasse is 35% teruggehaald. Uiteindelijk zijn 33 kuilen met MPA besmette melasse gelokaliseerd.

Spoor 3a3:

De melasseproducent bedoeld in spoor 3a heeft bij de terughaalactie van 9-14 juli 2002 – zo is achteraf gebleken – zeer licht door kruiscontaminatie met MPA besmette melasse uitgeleverd. Op 23 juli 2002 is begonnen met de recall van deze melasse. De teruggehaalde hoeveelheid is 22% van de aanvankelijk geleverde hoeveelheid, maar na 9-14 juli 2002 kan verschillende keren de tank met licht vervuilde melasse aangevuld zijn met latere leveringen schone melasse.

Spoor 3b:

Uit spoor a is 962.000 kg vervuilde melasse aan een alcoholfabrikant geleverd. Hierdoor is een hoeveelheid vinasse en tarwegistconcentraat, bijproducten van de alcoholbereiding, met MPA besmet afgeleverd. Een deel van de vinasse is aan 7 mengvoerbedrijven afgeleverd en verwerkt in mengvoeder en een deel is als bindmiddel gebruikt bij de productie van tarwegriespellets. Deze tarwegriespellets zijn vervolgens aan 16 mengvoederbedrijven geleverd. Het tarwegistconcentraat is geleverd aan 3 diervoederbedrijven, en vervolgens aan een groot aantal brijvoerbedrijven (varkenshouderijen) geleverd, al dan niet vooraf gemengd met een ander product tot een aanvullend voeder

Alle nog aanwezige melasse, vinasse, mengvoer met vinasse, tarwegriespellets, tarwegistconcentraat (en daarmee geproduceerde mengsels) zijn teruggehaald. Door de korte tijd tussen het afleveren en de vaststelling van de verontreiniging kon ca. 45% van de afgeleverde producten worden teruggehaald, en lag nog een groot deel van hetgeen was geproduceerd in voorraad.

3 Kwaliteitsborgingsystematiek

3.1 Analyse

Bij de MPA affaire waren verschillende GMP - gecertificeerde bedrijven betrokken. In par. 2.2 is al informatie verstrekt over de bij de bron betrokken ondernemingen. De vraag is waarom de GMP-kwaliteitsborging niet toereikend is geweest om te voorkomen dat dit afvalproduct in de voedingsmiddelenketen (diervoeding) kon terechtkomen.

Er zijn juridische beperkingen om de gegevens van de betrokken ondernemingen openbaar te maken. Ten eerste is het productschap ingevolge de Wet op de bedrijfsorganisatie gehouden om bedrijfsspecifieke gegevens vertrouwelijk te behandelen. Ten tweede zijn meerdere juridische procedures tegen de betrokken bedrijven en tegen het productschap aangespannen.

Daarom is samen met deskundigen uit de diervoeder- en dierlijke productieketen op basis van de beschikbare gegevens een analyse uitgevoerd en zijn de volgende **constateringen** gedaan:

- a. Er is door enkele bedrijven aan het begin van de diervoederketen een grondstof gekocht van een bedrijf dat geen GMP-waardige kwaliteitsborging van het product toepaste.
- b. Er is door enkele bedrijven glucosesiroop gekocht, waarvoor op het moment van aankoop geen specifieke risicobeoordeling aanwezig was, hoewel de systematiek van risicobeoordeling aantoonbaar was ingevoerd.
- c. Bij een conglomeraat van rechtspersonen was de ene wel en de andere niet GMP-erkend, edoch werd de administratie van deze rechtspersonen onder het beheer van dezelfde persoon op één administratieadres gevoerd. Bepaalde tekortkomingen, die als malversatie aan te kenmerken zijn, kunnen dan niet door middel van een audit boven water komen. Dit vergt veel meer recherchewerk.
- d. De twee bedrijven aan het begin van de diervoederketen reageerden in de achterliggende jaren bij de aanscherping van de GMP - eisen traag in de aanpassing van de bedrijfsvoering, en moesten meerder keren d.m.v. een aanwijzing en een waarschuwing tot normconform gedrag gedwongen worden; er zijn op dit moment onvoldoende eenduidige criteria voor het sanctioneren van dit soort gevallen. Er is geen criterium om na herhaling van een waarschuwing binnen een bepaalde tijd zondermeer tot opschorting of intrekking over te gaan.
- e. De beperking van de scope van de GMP-regeling (alleen gericht op veiligheid voor mens, dier en milieu) bood als zodanig geen sanctioneringsmogelijkheid in het kader van de MPA-affaire, aangezien de volks- en diergezondheid niet zondermeer in het geding was.
- f. De ernst van een kruisbesmetting met MPA - besmette producten in relatie tot de mate van gebruik door afnemers én de marktpositie van de leverancier (olievlekwerking) is onvoldoende onderkend; een risico wordt bepaald door kans x ernst. Naast mate van gebruik van een product, marktpositie van leverancier is voor ernst ook de doorloop-snelheid van een product bepalend.
- g. Het moment van de start van de recall van producten werd bepaald door de voortgang van het traceringsonderzoek én de inschatting van het gevaar van de besmetting, terwijl de voortgang van de recall werd beperkt door technische belemmeringen voor het leeghalen van de silo's op de veehouderijbedrijven.
- h. De constatering van de problemen begin mei 2002 bij 3 zeugenbedrijven is niet vanaf het begin in het kader van het early warning systeem (EWS) gemeld, omdat er in het begin geen relatie met voer werd verondersteld.

- i. De andere sectoren dan de voer - varkenskolom waren niet vanaf het begin van de affaire op de hoogte gesteld van hetgeen plaatsvond, zodat op het moment dat deze sectoren in spoor 2 en 3 er toch bij betrokken werden, informatieachterstand hadden.

Tot slot is het van belang zich steeds te realiseren dat er grenzen zijn aan de mogelijkheden van een kwaliteitsborgingsysteem. Met GMP⁺ en HACCP kan niet elk probleem worden voorkomen^{1) 2)}.

3.2 Conclusies

Op grond van de vorenvermelde analyse is het volgende te concluderen, *waarbij overigens gemeld kan worden dat een aantal reeds – los van de MPA – affaire – als noodzakelijk waren geconstateerd:*

- a. Het incident is niet primair veroorzaakt door gebreken in het huidige systeem of de normstelling, maar door de wijze waarop hieraan invulling wordt gegeven door de deelnemende (GMP+ erkende) bedrijven.
- b. De in 1999 gekozen speerpunten ter versterking van de kwaliteitsborging (GMP-plus) in de diervoedersector – toepassing van het HACCP principe én aantoonbare borging van de grondstoffenketen – zijn juist door dit geval des te meer van toepassing.
- c. Er is bij een aantal ondernemers een discrepantie tussen enerzijds het belang dat wordt gehecht aan kwaliteitsborging en de naleving van de GMP-regelingen en anderzijds de kwaliteitseisen die de markt aan de dierlijke producten stelt. Hierdoor was het mogelijk dat een risicovolle grondstof van een niet GMP-waardig bedrijf in het gesloten ketensysteem kon binnenkomen. Tevens was het mogelijk dat een afwijkende grondstof in een ander product werd verwerkt, zonder dat een risicobeoordeling van deze grondstof plaats had gevonden.
- d. Bij de hiervoor bedoelde bedrijven ontbreekt enerzijds voldoende inzicht in de risico's van eigen handelen voor de vervolgschakels in de keten. Anderzijds ontbreekt het in

¹ Bron: dr. S. Notermans van TNO Voeding.

² **1. Onbekende gevaren.** Omdat GMP⁺ en HACCP grotendeels gebaseerd zijn op kennis uit het verleden kan het misgaan wanneer er nieuwe nog onbekende gevaren zich voordoen. Recente voorbeelden zijn de besmetting van ei-inhoud met de *Salmonella* Enteritidis bacterie en de *Escherichia coli* O157 bacterie die via fecale besmetting aanwezig kan zijn op rundvlees. Beide micro-organismen waren voor 1980 onbekend als probleemveroorzakers. Wanneer deze gevaren eenmaal gekarakteriseerd zijn, wordt op basis van de verkregen kennis, waar relevant, het GMP⁺ en het HACCP-concept worden aangepast

2. Zeldzame gevaren. Er zijn grote aantallen micro-organismen en nog meer soorten ongewenste stoffen die de gezondheid van mens en dier kunnen schaden. Wanneer de verwachting is dat bepaalde gevaren zich slechts zelden voordoen, worden deze vaak niet in het GMP⁺ en HACCP-concept opgenomen. In dat geval worden wel algemene maatregelen genomen om deze zeldzame gevaren te beheersen. Een voorbeeld is dioxine. In het geval van dioxine worden door de overheid maatregelen genomen die de kans op het vóórkomen van dioxinen aanzienlijk vermindert. Een van deze maatregelen is het uitsluiten van een besmet gebied voor de productie van grondstoffen bestemd voor de productie van diervoeders en levensmiddelen.

3. Onachtzaamheid. Ofschoon GMP⁺ en HACCP er op gericht zijn om menselijk falen te voorkómen, kan door onoplettendheid wel eens iets misgaan. Een oorzaak zou kunnen zijn het tijdelijk inzetten van slecht opgeleid/gemotiveerd personeel.

4. Malversaties. Malversaties zijn met opzet doorgevoerde handelingen die door de wet verboden zijn. De recente dioxine-affaire (België), het toevoegen van het giftige ethyleenglycol aan wijn (Oostenrijk) en de spijsolie affaire (Spanje) waar gedenatureerde spijsolie op de markt werd gebracht zijn enkele voorbeelden. Onder malversaties kunnen ook 'terroristische' acties worden gerekend waarbij levensmiddelen met opzet worden vergiftigd.

Bij de toepassing van GMP⁺ en HACCP wordt dan ook rekening gehouden dat er wel eens iets mis kan gaan en zijn er additionele systemen ontwikkeld om in voorkomende gevallen de gezondheidsschade te beperken. Het belangrijkste instrument is dat bij ongewenste afwijkingen er een terughaalactie (recall) van het betreffende product plaatsvindt. Om met succes een terughaalactie uit te voeren is een deugdelijk traceerbaarheid (T&T) van producten noodzakelijk. Traceerbaarheid is een integraal onderdeel van GMP⁺ en HACCP, en wordt binnenkort nog verder verbeterd door de vaststelling van minimale eisen aan traceerbaarheid.

een aantal gevallen aan respect voor de regels en de wijze waarop deze worden gehandhaafd.

- e. De organisatie en bedrijfsvoering van het kwaliteitsmanagement en tracking en tracing dient met name bij de grondstofproducenten en –handel gemoderniseerd te worden.
- f. Herhaling van dit soort incidenten kan de diervoedersector zich beslist niet meer veroorloven, gezien de zeer grote risico's die hieraan verbonden zijn voor de afzet van de dierlijke producten. Gezien deze risico's zijn op korte termijn maatregelen vereist.
- g. Hoewel de GMP – plus regeling in de diervoedersector voorop loopt ten opzichte van de kwaliteitsborging in de diervoedersector in vele andere landen, moeten de zwakke plekken in het huidige kwaliteitssysteem worden opgeheven, om het preventieve gehalte van de kwaliteitsborging nog verder te verhogen.
- h. Het is van belang dat elke ondernemer in de diervoederketen de vereiste kwaliteitsborging consequent in de dagelijkse praktijk toepast. Dit vraagt niet alleen om professionaliteit, maar ook integriteit van ondernemers.
- i. Professionaliteit kun je meetbaar en toetsbaar maken. Integriteit is veel moeilijker te toetsen, niet per definitie verbonden met professionaliteit. Van belang om, naast de verder verbetering van de preventieve aanpak ook de repressieve sancties aan te scherpen.
- j. Kernpunt van deze benadering is dat diervoederbedrijven uitsluitend moeten werken met gekende grondstoffen, waarvan op basis van een risicobeoordeling van het productieproces en de herkomst de risico's onderkend zijn én aantoonbaar worden beheerst. Dat vraagt voor elke schakel in de keten om inzicht in en zekerheid omtrent de kwaliteitsborging van de toeleverancier(s).

3.3 Verbetermaatregelen

Op basis van de voorgaande analyse en conclusies zijn – in intensief overleg met vertegenwoordigers van de diervoedersector, veehouderij en van de dierlijke productieketen (zuivel, eieren, vlees) – vele mogelijkheden voor verbetering van de huidige kwaliteitsborging besproken. De opsomming hierna bevat het eindresultaat van dit proces, dat reeds eind juli 2002 is gestart, en eind oktober 2002 is afgerond in een gezamenlijke vergadering van de sectorcommissies varkens-, rundvee-, pluimvee- en huisdiervoeders.

Samenvattend komen de voorgestelde verbeteringen op het volgende neer:

- a. Benadrukken van de individuele verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van ondernemers voor de kwaliteitsborging van de producten door hun bedrijf, en vrijwaring van (generieke) maatregelen van bedrijven die niet in een affaire betrokken zijn.
- b. Verbetering van de effectiviteit van de kwaliteitsborging door versterking van inhoudelijke eisen, waar dat noodzakelijk is.
- c. Versterken van de preventieve en repressieve controle en toezicht.
- d. Versterken van het sanctioneringbeleid.

Met de voorgestelde maatregelen geeft de diervoedersector er blijk van zijn verantwoordelijkheid te nemen. In aansluiting hierop is het ook **noodzakelijk dat andere partijen hun verantwoordelijkheid nemen** om de effectiviteit van de borging in de keten te optimaliseren, te weten:

- a. Door de verwerkende sectoren in de dierlijke productieketen, door uit te sluiten dat er nog dierlijke producten buiten een ketenkwiteitborgingsysteem afgenomen, verwerkt en afgeleverd kunnen worden (volledig sluiten van de keten op sectorniveau);
- b. Door de overheid, door bij de controle zich vooral te richten op de bedrijven die niet aan een ketenkwiteitgarantiesysteem deelnemen of daarvan uitgesloten zijn.

3.3.1 Directieverklaring

De verantwoordelijkheid voor het kwaliteitsbeleid (en productveiligheid) ligt primair bij de directie van een onderneming. Deze verantwoordelijkheid, die ook afstraalt op de medewerkers, wordt normaliter vastgelegd in een directieverklaring ingevolge het bepaalde in artikel 4.1.1 van de Algemene GMP Code Diervoedersector. In het geval van een holdingstructuur is de hoofddirectie hiervoor verantwoordelijk.

Er wordt een modelklaring voorgeschreven, te ondertekenen door de (hoofd)directie van een onderneming, waarin hij eenduidig verklaart zijn noodzakelijke inzet voor, betrokkenheid bij en verantwoordelijkheid voor een adequaat kwaliteitsbeleid te erkennen, verklaart zich bewust te zijn van de mogelijke desastreuze gevolgen van het niet naleven van de GMP³- bepalingen voor de voedselveiligheid en de continuïteit van de ketenpartners, e.d. In deze verklaring dient ook de positie en bevoegdheden van de kwaliteitsfunctionaris geregeld te zijn. De ondertekende verklaring dient aan het Productschap Diervoeder gezonden te worden.

Vorbereiding: november 2002 – januari 2003

Vaststelling: februari 2003

Implementatie: juli –september 2003

3.3.2 Uitbreiding van de scope van GMP

In de analyse is geconstateerd dat de scope van de huidige GMP-regeling gericht is op de waarborging van de basiskwaliteit, dat is de *veiligheid* van voedermiddelen (= gezondheid voor mens, dier en milieu). De beheersing van stoffen die niet schadelijk zijn voor de gezondheid van mens en dier, maar wel van ongebruikelijke handelskwaliteit zijn, is niet in de scope opgenomen.

Maatgevend zijn die aspecten, die (vergaande) gevolgen kunnen hebben voor de vervolgschakels in de dierlijke productieketen. Dat beperkt zich niet tot de aanwezigheid van stoffen die de veiligheid van mens, dier en milieu betreffen, maar ook andere, niet gebruikelijke stoffen die tot imago-problemen en handelspolitieke problemen kunnen leiden, en derhalve economische schade kunnen veroorzaken. Deze categorie kwaliteitskenmerken is te rangschikken onder **(niet -) gebruikelijke handelskwaliteit**. De **productaanduiding** is ook van belang voor de risicobeoordeling van een product.

De scope van de GMP-regeling betreft die kenmerken van toevoegings- en diergeneesmiddelen, voormengsels, voedermiddelen en diervoeders die: (a) ten behoeve van de veiligheid van het dier, de consument van voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong en/of het milieu in de wetgeving zijn vastgelegd; (b) in aanvulling op het gestelde onder a) *zijn geformuleerd op basis van consensus in de diervoedersector na overleg met de organisaties van de betreffende veehouderijsectoren en daar achterliggende (verwerkende) sectoren*.

Op basis van het punt (b) is besloten tot het in de GMP-regeling (artikel 1) opnemen van:

- a. een voorschrift waarbij het niet toegestaan is om stoffen c.q. voedermiddelen van ongebruikelijke handelskwaliteit aan te wenden, met een nadere definiëring van de reikwijdte ervan;
- b. een bepaling die verbiedt dat stoffen en producten worden ingemengd bij voedermiddelen met het kennelijke doel de ondeugdelijke aard van die stoffen en producten te maskeren.
- c. een voorschrift dat een GMP-erkende onderneming in het bezit dient te zijn van de wettelijk vereiste erkenningen³;

³ De erkenningsvoorwaarden zijn reeds voor het overgrote gedeelte in de GMP-standaarden opgenomen

- d. dat bij het in het verkeer brengen van voedermiddelen een juiste productaanduiding gegeven dient te worden.

Vorbereiding: november – januari 2002

Vaststelling: februari 2003

Implementatie: maart – april 2003

3.3.3 Verplichting van recall en opstellen recall - protocol

Er is geen algemeen geldende wettelijke verplichting (evenals overigens in de levensmiddelensector) voor een ondernemer om reeds afgeleverde producten – die niet aan de wettelijke vereisten voldoen – terug te halen. In de Europese verordening voor levensmiddelen en diervoeders (Verordening (EG) nr. 178/2002; PB EG L31; 1.2.2002) is in artikel 20 de verplichting voor de exploitant van een diervoederbedrijf opgenomen om – indien hij van mening is of redenen heeft om aan te nemen dat een diervoeder niet aan de voedselveiligheidsvoorschriften voldoet, onmiddellijk te starten met het uit de handel nemen van het betrokken product. Deze verplichting is vanaf 1 januari 2005 in de Europese Unie van kracht. Op dit moment ontbreekt zo'n verplichting ook in de GMP-regeling.

Besloten is in de GMP-regeling een terughaalverplichting op te nemen. Daartoe zal een protocol worden opgesteld, waarin wordt geregeld dat in het geval er een sterk vermoeden is dat een reeds geleverd product niet voldoet aan de wettelijke voorwaarden m.b.t. veiligheid dan wel gebruikelijke handelskwaliteit of aan essentiële voorwaarden⁴ van de GMP-regeling niet is voldaan, de afnemer(s) onverwijld daarover te informeren en – ingeval dit wordt vastgesteld – over wordt gegaan tot het terughalen van deze partij(en). In het protocol zullen de condities worden opgenomen waaronder een recall dient plaats te vinden. Het initiatief ligt primair bij de individuele ondernemer. Voorts dient nader bepaalde te worden welke bevoegde instantie hierin een leidende rol speelt.

In dit soort gevallen is het vanzelfsprekend dat deze acties worden uitgevoerd, om vervolgschade te voorkomen dan wel te minimaliseren. In de levensmiddelensector blijkt een recall-actie een positieve uitstraling voor de kwaliteitsbeheersing te hebben.

Vorbereiding: november 2002 – januari 2003

Vaststelling: februari 2003

Implementatie: maart – mei 2003

3.3.4 Melding van nieuwe producten

GMP - erkende grondstofhandelaren kunnen iedere grondstof verhandelen mits een risicobeoordeling is opgesteld én borging door de leverancier volgens het GMP-systeem plaatsvindt. Een bedrijf kan op dit moment op ieder moment een nieuwe grondstof in zijn pakket opnemen, zonder dat dit geregistreerd of gemeld behoeft te worden. Voorkomen moet worden dat een GMP - gecertificeerde ondernemer een "gelegenheidspartij" koopt zonder te beschikken over de vereiste risicobeoordeling.

Besloten is een bepaling op te nemen in de GMP-regeling dat een ondernemer:

- a. *indien hij een (reguliere) grondstof produceert, koopt c.q. verkoopt die hij tot dat moment nog niet in zijn pakket had en derhalve nog niet in de scope van zijn GMP-*

⁴ bijvoorbeeld in situaties zoals inkoop van grondstoffen van niet GMP erkende handelaren en verwerking van grondstoffen die niet zijn onderworpen aan een risicobeoordeling

erkenning staat, voert hij vooraf een risicobeoordeling uit én meldt het aan zijn certificerende instantie;

- b. indien hij een geheel nieuw product produceert, koopt c.q. verkoopt, waarvoor nog geen risicobeoordeling in de PDV - Databank Risicobeoordeling Voedermiddelen is opgenomen, voert hij een risicobeoordeling uit, meldt het aan zijn certificerende instantie en stuurt de risicobeoordeling aan het PDV voor opname in de databank (na screening door de deskundigenwerkgroep). De certificerende instantie voert binnen één maand een audit uit.*

Het voorgaande gaat er van uit dat bij handelaren in voedermiddelen in de erkenningscope de producten worden vermeld. Dat is momenteel alleen nog het geval bij de z.g. QC-erkenning, maar nog niet voor de GMP - GH/GP erkenning.

Vorbereiding: november 2002 – januari 2003

Vaststelling: februari 2003

Implementatie: maart – juli 2003

3.3.5 Criteria en procedure voor lijst van verboden voedermiddelen

In een aantal gevallen zijn de risico's van producten volgens de risicobeoordeling onvoldoende beheersbaar, waarom zij niet gebruikt moeten worden. Het kan daarbij overigens niet alleen betrekking hebben op veiligheidsaspecten, maar ook op aspecten m.b.t. (on)gebruikelijke handelskwaliteit. Van belang is producten te weren, die als afvalstof vrijkomen en niet als voedermiddelen aangewend zouden moeten worden, omdat ze of niet veilig zijn en/of geen op nauwelijks een functie in de diervoederbereiding of voeding van dieren hebben.

Besloten is in het kader van de GMP - regeling eenduidige criteria en een procedure op te stellen voor het plaatsen van producten op een lijst van verboden voedermiddelen.

Vorbereiding: januari – april 2003

Vaststelling: juni 2003

Implementatie: juli –september 2003

3.3.6 Open grondstoffendeclaratie

Door afnemers is gepleit om de grondstoffensamenstelling van mengvoeders (mengsels van voedermiddelen) te declareren uit oogpunt van transparantie.

Er is hierop geen aanvullende actie nodig, aangezien begin 2002 de Europese Raad en het Europese Parlement een wijziging van de richtlijn handel in mengvoeders heeft vastgesteld, waarin de open grondstoffendeclaratie reeds is geregeld voor de gehele Europese markt. Deze richtlijn wordt in de 2de helft van 2003 van kracht, waarvoor in de eerste helft van 2003 de huidige Verordening PDV diervoeder 1998 wordt aangepast.

Vorbereiding: november 2002 – januari 2003

Vaststelling: februari 2003

Implementatie: oktober 2003

3.3.7 Fysieke en organisatorische scheiding tussen voedermiddelen en afvalstoffen

In de praktijk kan een onderneming zich bezig houden met het verzamelen van afvalstoffen én de handel in en productie van voedermiddelen die als restproduct vrijkomen. Het is wenselijk elke mogelijkheid van kruiscontaminatie tussen voedermiddelen en afvalstoffen te vermijden.

Om de kans op kruiscontaminatie of verwisseling volledig uit te sluiten, is besloten in de betreffende GMP-standaarden een absolute fysieke en organisatorische scheiding tussen activiteiten m.b.t. voedermiddelen en afvalstoffen die niet voor diervoeding gebruikt kunnen worden, te eisen. Organisatorische scheiding is uiteraard niet mogelijk voor het geval de afvalstoffen uit hetzelfde productieproces vrijkomen als de voedermiddelen.

Vorbereiding: november 2002 – januari 2003

Vaststelling: februari 2003

Implementatie: maart – juli 2003

3.3.8 Verbetering van tracking & tracing

Tracking & tracing binnen de diervoederkolom vindt op een adequate wijze plaats, maar de snelheid van het identificeren van de betrokken veehouders door ketenpartijen zou beter kunnen. Dit is vooral van belang om de bedrijven die niet bij een probleemsituatie betrokken zijn te vrijwaren van beperkende maatregelen voor de afzet van hun producten en de producten van hun afnemers.

In november 2002 heeft het bestuur een richtlijn voor registratie van gegevens voor tracking & tracing. Daarin is ook opgenomen dat bij aflevering van voeders aan veehouders het UBN (uniek bedrijfsnummer) in de administratie wordt vastgelegd⁵. Met de ketenpartijen (verwerkende industrie) is afgesproken dat ook zij van dit UBN gebruik gaan maken, zodat snelle identificatie van de betrokken bedrijven ingeval van probleemsituaties kan plaatsvinden.

Vorbereiding: september - november 2002

Vaststelling: november 2002

Implementatie: 1ste helft 2003

3.3.9 Early Warning Systeem én melding verdachte / afgekeurde partijen

De inzet was om medio 2002 op basis van een draaiboek opgesteld door TNO Voeding een EWS - netwerk binnen diervoeder en in de dierlijke productieketen op te zetten. Door de MPA – affaire is de nadere uitwerking vertraagd, hoewel het binnen de diervoedersector in de praktijk wel functioneert. Alleen de EWS - contactpersonen in de keten zijn nog niet ingericht.

Het doel is de inrichting van het EWS – diervoeder en – dierlijke productieketen met eenduidige procedures en afspraken z.s.m. af te ronden.

Vorbereiding: november 2002 – januari 2003

Vaststelling: februari 2003

Implementatie: februari 2003

⁵ In een nader besluit zal nog worden vastgelegd wat de bewaarduur van de geregistreerde gegevens dient te zijn.

Een goede aanvulling daarop is een voor een gesloten gebruikersgroep (alleen GMP - gecertificeerde ondernemingen) toegankelijke pagina op de PDV-website, waarop enerzijds:

- a. bedrijven elkaar informeren over verdachte en afgekeurde partijen grondstoffen;
- b. alle RASFF-meldingen (Rapid Alert System Feed and Food) van de Europese Commissie, voor zover relevant voor Nederland.
- c. Bij communicatie van EWS – melding aan één van de ketenpartijen, ingeval het in de media aan de orde is ook de andere partijen informeren, teneinde hen tijdig op de hoogte te stellen dat ze er niet bij betrokken zijn dan wel – als ze er later bij betrokken raken – hen tijdig in kennis te stellen van de voorafgaande fase.

Vorbereiding: november 2002 – januari 2003

Implementatie: februari 2003

3.3.10 Vermindering van aantal mengpunten

Een aantal levensmiddelen - fermentatie - en farmaceutische bedrijven (verder aan te duiden als LFP-bedrijven) is niet GMP-erkend of GMP-gelijkwaardig voor wat betreft hun neven-, bij- of restproducten die evenwel – buiten de GMP - keten om – hun weg vinden naar de veehouderij. Voorts is geconstateerd dat een groot aantal schakels tussen productie van voedermiddelen en aanwending bij mengvoederbereiding of rantsoensamenstelling op het veehouderijbedrijf zich kunnen voordoen. Voorts is geconstateerd dat in deze handelsfase ook vermengingen kunnen voordien met andere producten.

Het doel is het aantal mengpunten tussen productie en vervoeding te minimaliseren, om bij probleempartijen de olievlékwerking te minimaliseren. Voorts is het oogmerk bijmenging van producten van (mogelijk) inferieure kwaliteit tegen te gaan.

Op grond van het voorgaande is het volgende besloten tot het volgende:

- a. Een algemeen verbindend verbod voor veehouders om voedermiddelen aan te kopen, te ontvangen, voorhanden en in voorraad te hebben en te vervoeder van voedermiddelen, m.u.v. ruwvoerders, van andere leveranciers dan GMP-gecertificeerde of door het PDV daaraan gelijkwaardig gestelde bedrijven. Indien dat Europees rechtelijk mogelijk is, zal zo'n verbod ook voor de handelaren gelden.
- b. In de GMP-regeling zal worden opgenomen dat handelaren slechts LFP - producten (nog nader definiëren) mogen afleveren of te doen afleveren, indien deze producten rechtstreeks van een GMP - erkend productiebedrijf naar een primair bedrijf of naar een GMP-erkende mengvoederfabrikant (MHP) worden getransporteerd. Onder rechtstreeks transport wordt mede verstaan collecterende tussenopslag van leveranties van hetzelfde LFP-bedrijf van hetzelfde product in silo's, tanks e.d. die door de desbetreffende GMP-handelaar zelf worden beheerd. Vermenging van verschillende (soorten) producten tijdens tussenopslag of transport is niet toegestaan.
- c. Vermengen van verschillende producten (dus niet van partijen van hetzelfde product of producten die uit éénzelfde productieprocesgang of productie-unif komen), al dan niet om op specificaties te standaardiseren, mag uitsluitend indien de betreffende ondernemer over een GMP-erkenning voor mengvoederbereiding beschikt en de specificatie in de product-specificatie is opgenomen.
- d. GMP-erkende bedrijven sluiten alle niet GMP- of QC - erkende LFP- bedrijven als leverancier van voedermiddelen uit.

Vorbereiding: november 2002 – januari 2003

Vaststelling: februari 2003

⁶ b.v. maïsglutenvoermeel, of bietenpulp met melasse; dit dient nog nader omschreven te worden gelet op de complexiteit in de praktijk

Implementatie: maart 2003

3.3.11 Verlenging en uitbreiding uitsluiting van rechts- en natuurlijke personen

Vanaf begin 2002 is het voor het productschap het juridisch mogelijk om bij niet-verlenging, opschorting of intrekking van een GMP – certificaat, dit *actief te publiceren*. Dit vindt plaats door middel van een bekendmaking via het internet. Dat is snel en effectief. Deze mogelijkheid blijft bij het afstoten van de uitvoering van de GMP-certificatie naar externe certificatie-instellingen medio 2003 ook gehandhaafd.

De huidige sanctioneringsmogelijkheid sluit echter niet uit dat een verantwoordelijke persoon via een andere rechtspersoon zich opnieuw aanmeldt voor GMP - certificatie binnen de genoemde tijd, of een bestaande GMP - gecertificeerde onderneming overneemt of daar in dienst treedt.

Besloten is in de GMP-regeling de uitsluitingsmaatregel tot de verantwoordelijke natuurlijke persoon uit te breiden door de GMP-erkenning aan zowel de rechtspersoon als ook aan de daarbij betrokken natuurlijke persoon (hoofd)directeur te verlenen. Voorts zal als verplichting worden opgenomen dat een onderneming het geheel van relaties met andere rechtspersonen inzichtelijk te maken.

Vorbereiding: november – december 2002

Vaststelling: februari 2003

Implementatie: maart – juli 2003

3.3.12 Aanscherping van het controle- en sanctieregime

In de huidige *beoordelingssystematiek* krijgt een GMP - gecertificeerd bedrijf normaliter bij tijdens tussentijds audits geconstateerde tekortkomingen een aanwijzing, daarna bij constatering van de voortdurende van de afwijking bij hercontrole (op eigen kosten) een waarschuwing, hetgeen uiteindelijk bij voortdurende tot intrekking of niet-verlenging van het GMP-certificaat leidt. Opschorting wordt in het bijzonder toegepast in geval tijdens een tussentijdse audit een zodanig ernstige tekortkoming wordt geconstateerd, dat voortdurende van de erkenning door aanwijzing en waarschuwing niet aan de orde kan zijn omdat de ernst ervan dat niet toelaat.

In de GMP-regeling worden de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- a. *Tijdens de audits van de bedrijven wordt een systematische kruiscontrole uitgevoerd op de aanwezige risicobeoordelingen van de voedermiddelen en de lijst van de geaccepteerde grondstoffenleveranciers enerzijds en de daadwerkelijk ingekochte voedermiddelen volgens de inkoopadministratie.*
- b. *Het aantal audits per jaar is minimaal twee, met één onaangekondigde audit/controle.*
- c. *Het sanctieregime wordt aangescherpt om herhaling van non-conform handelen sneller te sanctioneren. Herstelmogelijkheden worden in tijd drastisch ingeperkt. Er komt een overzicht met classificatie van tekortkomingen, met aard van maatregelen, zoals waarschuwing, intensivering van toezicht, financiële boete en in het ernstigste geval onmiddellijke opschorting van de erkenning.*

Gelet op het reeds bestaande en hiermee gecreëerde sanctioneringsinstrumentarium is de conclusie dat tuchtrechtelijke maatregelen niet meer nodig zijn. De facto is dat dan gerealiseerd.

Vorbereiding: november – december 2002

Vaststelling: februari 2003

Implementatie: maart 2003

Diervoederbedrijven die niet (meer) aan de GMP-regeling of enige andere gelijkwaardige vorm van kwaliteitsborging deelnemen, moeten – op eigen kosten – onder een verzwaard controle-regime geplaatst te worden. *Er zijn twee mogelijkheden:*

- a. *PDV regelt dit op basis van zijn publiekrechtelijke bevoegdheid voor elke (Nederlandse) onderneming;*
- b. *De overheid richt in het bijzonder zijn toezicht- en controleactiviteiten op deze ondernemingen.*

De voorkeur is dat de overheid hieraan invulling geeft op basis van de Kaderwet diervoeder.

Vorbereiding: december 2002 – mei 2003

Vaststelling: juni 2003

Implementatie: nader vast te stellen

3.3.13 Intensivering monitoring

De preventieve werking van de GMP-regeling kan worden uitgebreid door het *intensiveren van de monitoring van voedermiddelen* ter verificatie van de *effectiviteit van de kwaliteitsborging*. Het gaat hierbij om monitoring door de bedrijven zelf (bedrijfsinterne inspectie) als ook landelijke monitoring door of vanwege het productschap.

De volgende acties zijn aan de orde:

- a. *Monitoring tijdens de productie- en handelsfase van voedermiddelen, maar ook in de trog ('tot aan de bek van het dier'). Dit laatste vraagt afstemming met de Productschappen Vee, Vlees en Eieren en het Productschap Zuivel.*
- b. *Niet alleen analyseren op bekende probleemstoffen die voortvloeien uit de risicobeoordeling, maar ook op stoffen die niet verwacht worden door middel van een brede screening met behulp van multimethoden, steeds gebaseerd op een risicobeoordeling.*
- c. *Intensievere afstemming van monitoring met de programma's van de overheid (LNV, VWS) en de dierlijke productieketens vlees, zuivel en eieren.*

Vorbereiding: januari – mei 2003

Vaststelling: juni 2003

Implementatie: juli – december 2003

3.3.14 Overige verbetermaatregelen

Maatregel	Opmerking	Invoering
Ondernemers dienen bij de risicobeoordeling van graad van gebruik van product, hun marktpositief bij de ernst van een gevaar te betrekken.	Vervolgschade dient een onderdeel van een risicobeoordeling te zijn.	Per direct.
Erkenning van de bedrijfsinterne monsternamen en analyse voor reductie van probleemsituaties, i.c.m. tracking & tracing.	In GMP een monsternamen en analyseprotocol maken en afstemmen met de overheid. Doel is individualisering van de problemen, die niet met generieke maar met gerichte maatregelen aangepakt dient te worden.	Januari - mei 2003
Het sluiten van de keten door uitsluitend IKB/KKM veehouders met GMP-voer, waardoor niet geborgde producten niet langer bestaansrecht hebben	Is een zaak van de andere schakels in de dierlijke productieketen. Opnemen met PZ, PVV en PPE. Zal onder hun aandacht worden gebracht.	2003

3.4 Productaansprakelijkheidsverzekering en / of collectief schadefonds

Een belangrijk aspect voor volkomen ter goeder trouw opererende ondernemingen die gedupeerd raken door *vervolgschade* van hun toeleverancier(s) is het kunnen verhalen van deze vervolgschade. Belangrijk is, naast de financiële draagkracht van een toeleverancier, dat er ook een toereikende **productaansprakelijkheidsverzekering** is afgesloten.

Productaansprakelijk is wettelijk geregeld. Dienaangaande is geen nadere regeling noodzakelijk.

Aanvankelijk was de overweging aan de orde om een productaansprakelijkheidsverzekering als voorwaarde op te nemen in de GMP-standaard. In het bestuur is geconcludeerd dat het wenselijk is dat eerst op het niveau van de privaatrechtelijke organisaties voldoende helderheid ontstaat over de inhoud en reikwijdte van zo'n aansprakelijkheidsverzekering, alvorens daarover een beslissing genomen kan worden.

Daarnaast is de wenselijkheid geopperd van een **schade- of een waarborgfonds** voor het dekken van niet verhaalbare vervolgschade voor ondernemers. Het nadeel van zo'n fonds is dat het uit kan nodigen tot niet – verantwoord gedrag van ondernemers dan wel tot disproportionele maatregelen, omdat de schade toch gedekt wordt; én dat 99% van de sector opdraait voor het onverantwoord gedrag van minder dan 1%. Het beschikken over zo'n schade- of waarborgfonds kan ook van belang zijn om de beheersing van de premie voor de productaansprakelijkheidsverzekering en het hoofd bieden aan noodsituaties waarin ontvangende partijen onbedoeld terechtkunnen komen.

Door het bestuur is geconcludeerd dat het wenselijk is dat ook dit eerst op het niveau van de privaatrechtelijke organisaties wordt besproken om voldoende helderheid over de inhoud en reikwijdte van zo'n fonds te krijgen, alvorens daarover in productschapverband een beslissing genomen kan worden.

Nadere afstemming: november 2002 – januari 2003

Nader beraad: februari 2003

4 Overleg Ministerie, productschappen en bedrijfsleven

4.1 Verloop van overleg

Gedurende de MPA affaire zijn de volgende momenten van overleg met het ministerie, de productschappen en het bedrijfsleven aan de orde geweest. In de hierna vermelde opsomming is de focus vooral gericht op de betrokkenheid van PDV bij dat overleg. Hierbij zij opgemerkt dat, door het niet aanwezig zijn van verslagen/besluitenlijsten, deze opsomming gebaseerd op de persoonlijke aantekeningen van de deelnemers namens de diervoedersector aan het basisoverleg, alsmede gepleegde correspondentie.

Datum	Onderwerp – constatering	Actie – afspraak
Mei 2002	Rond 10 mei 2002 krijgen drie zeugenbedrijven in Noord-Brabant vruchtbaarheidsproblemen.	Nader onderzoek van dierenartsen en Veterinaire Faculteit Utrecht deed vermoeden dat hormonale factor in het spel was. Na het staken van brijvoeding rond eind mei verdwenen de problemen grotendeels, hoewel er een groep van circa 300 zeugen overbleef die niet meer voor de voortplanting geschikt bleek. In overleg met de VWA en VWS werd op 12 juni besloten tot een proefslachting van 10 van de 300 zeugen, waarbij uitgebreid onderzoek werd uitgevoerd naar hormonen.
20-6-2002	De resultaten worden bekend van het onderzoek naar hormonen bij drie probleembedrijven: MPA (MedroxyProgesteronAcetaat) in de 10 bemonsterde zeugen aanwezig.	
22-06-2002	Twee van de 3 bedrijven worden door de AID onder toezicht geplaatst (geen afvoer zonder toestemming van het ministerie LNV). Later derde bedrijf ook.	Nader onderzoek naar het voer.
26-06-2002	Analyse van het voeder toont aan dat het brijvoeder van de 2 eerst genoemde bedrijven alsmede één van de commerciële voedselcomponenten van het brijvoeder MPA bevatte.	AID trekt dit voerspoor na om vast te stellen langs welke weg de MPA in het brijvoeder terecht is gekomen en of ook op andere veehouderijbedrijven de stof is vervoederd. Er is een vermoeden dat mogelijk de verontreiniging op verontreinigd glucose-siroop terug te voeren is.
26-06-2002	Telefonische mededelingen van LNV aan PDV (eerste keer dat we er van vernemen) dat bij een drietal zeugenbedrijven, n.a.v. problemen met vruchtbaarheid, MPA is aangetoond in brijvoer.	De AID stelt een nader traceringsonderzoek in, en LNV zal PDV op de hoogte houden over de voortgang. KDD blijft op achtergrond, om AID niet voor de voeten te lopen. AID zal PDV tijdig informeren.
27-6-2002	Via een eerste fact sheet wordt het EWS-team diervoeder (CKD) op de hoogte gesteld.	Daarna meermalen herhaald.
27-6-2002	LNV informeert de Tweede Kamer per brief over de geconstateerde feiten.	Vaststelling dat er geen volksgezondheidsrisico bestaat.
28-06-2002	Telefonisch contact met LNV over het vermoeden dat tarwezetmeel de mogelijke bron zou zijn, gelet op het voorkomen van dit product bij ten minste twee van de varkensbedrijven.	Idem als boven.
28-6-2002	Nader beraad over juridische maatregelen tussen LNV en PDV.	Vanaf deze datum maakt PDV, op basis van bevindingen tracing door AID, aan alle door AID gemelde bedrijven schriftelijk bekend dat er een terbeschikkinghoudingsplicht rust op

Datum	Onderwerp – constatering	Actie – afspraak
		MPA besmette voedermiddelen.
29-06-2002	PDV krijgt uit het veld signalen dat naast tarwezetmeel, ook van belang is het spoor van glucosesiroop te onderzoeken.	Contact opnemen met LNV/AID
01-07-2002	In een gesprek met LNV/DL dringt PDV aan om ook het spoor van glucosesiroop uit België te onderzoeken.	LNV zou AID informeren en Belgische overheid verzoeken voor nader onderzoek bij Bioland.
03-07-2002	LNV stuurt 2 ^{de} brief naar Tweede Kamer met stelling dat veehouders doelbewust hormonen gebruiken.	
04-07-2002 (1)	Bij navraag bevestigt de AID dat Porker Foods B.V. en Zeeland Voeders B.V. glucosesiroop van Bioland hebben betrokken.	PDV schort de GMP-erkenning van genoemde bedrijven per onmiddellijk op. AID/RVV stellen nader onderzoek in bij voer en dieren op aanwezigheid MPA.
04-07-2002 (2)	Telefonisch crisisberaad PDV n.a.v. de uiterst kritische brief van de Minister van LNV aan Tweede Kamer.	Ketenbreed overleg met voer – varkenssector beleggen.
04-7-2002 (3)	In basisoverleg wordt geconstateerd dat het brijvoerspoor risico oplevert van residuen in vleesvarkens (spoor 1). Vaststelling van doorlevering naar melassespoor 2 en 3.	Vrijwillige stop op slachten van varkens afkomstig van brijvoerbedrijven. Instellen van nader onderzoek bij varkens in brijvoerspoor. RIVM zal risicobeoordeling maken voor melassespoor.
08-07-2002	Vaststelling dat melasse met een relatief hoge MPA-concentratie aan één mengvoederbedrijf is geleverd, met de mogelijkheid van residuen in vleesvarkens (spoor 2). Het andere melassespoor (spoor 3) is zodanig laag besmet dat geen aanvullende maatregelen nodig worden geacht.	Stop op slachten van varkensbedrijven afkomstig van veehouderijbedrijven met voer van de ene betreffende mengvoederleverancier (spoor 2). Dit ene mengvoederbedrijf besluit uit eigen beweging tot recall van alle mengvoerders met besmette melasse bij veehouders. Onderzoek door RVV van residuen in dierlijke producten in spoor 2 en spoor 3.
08-07-2002	Het 'brijvoerspoor' is geheel in kaart gebracht. Duidelijk is welke varkens(brijvoer)bedrijven vervuild brijvoer hebben ontvangen, te weten 55.	Deze bedrijven blijven onder toezicht van de AID totdat middels onderzoek vastgesteld is dat er geen sprake meer is van MPA-besmetting.
09-07-2002	Telefonisch overleg met LNV en bedrijfsleven (Het Comité, NEVEDI en SvG) over recall melasse, die met MPA besmet was, als voorzorgmaatregel met oog op vergadering in Brussel.	Uitvoering van recall door SvG. Afgerond 15 juli 2002. AID draagt zorg voor permanente controle bij SvG.
12-7-2002	Melassespoor via 10-tallen mengvoederbedrijven hoeft niet te leiden tot MPA-residuen in dieren of dierlijke producten. Voorzichtige conclusie van het basisoverleg is dat hier geen aanleiding bestaat om nog verdere maatregelen te nemen, uitgaande van een detectiegrens van 5 pbb MPA.	Uit voorzorg vindt een recall plaats van alle melasse. Deze conclusie wordt, op aandringen van de Europese Commissie, d.m.v. nader onderzoek van zowel mengvoedermonsters als ook bemonstering van dieren onderbouwt. Alle monsters uit spoor (2 en) 3 negatief. Aanvullend heeft PDV gegevens over voerleveringen aan veehouders in andere lidstaten verzameld voor EC.
16 juli 2002	Basisoverleg met verzoek aan mengvoedersector om recall van voer, te beginnen varkensvoer, in gang te zetten gelet op het overleg in EU-verband. Onder ogen gezien de beperkte capaciteit van leegzuigen van voersilo's. Daarom wordt overeengekomen dat de recall start met varkensvoerders.	PDV heeft verzoek om recall te starten en z.s.m. uit te voeren kenbaar gemaakt aan alle betrokken bedrijven, te beginnen met afmestvoerders voor varkens (brief PDV2177 en PDV 2180; 16 juli 2002). Gevraagd de actie snel en zorgvuldig uit te voeren. Verzoek om veehouders een schoonvoerverklaring af te geven voor leveranties van voer met schone melasse of verklaring dat geen melasse was verwerkt.

Datum	Onderwerp – constatering	Actie – afspraak
		Slachterijen/RVV zouden op basis daarvan te slachten koppels aankopen/keuren. Na afloop van basisoverleg vraagt LNV om voortgangsrapportage over de voortgang van de recall van het mengvoeder en de afzet van mengvoeder met MPA –melasse naar buitenland.
18-7-2002	Overleg PDV, NEVEDI met COV en PVV op verzoek van COV om schoonvoerregeling uit te voeren op basis van de lijst van recall melasse (op basis waarvan bij veehouder was na te vragen wanneer daarna nieuw voer was geleverd).	COV meldde dat dit reeds met RVV besproken was. De regeling zou met de SG-LNV worden afgestemd door COV. De wijziging in de regeling is later ook in het basisoverleg meegedeeld.
19-7-2002	PDV ontvangt een signaal van LNV dat er mogelijk ook melasse met MPA aan levensmiddelenbedrijven is geleverd. Vermoeden van kruiscontaminatie van ook replaced melasse bij mengvoederfabrikanten.	KvW en AID stellen nader onderzoek in bij melasseleverancier en blokkeren alle leveringen. LNV maakt afspraak met melasseleverancier over recall van alle melasse.
21-7-2002	Melding van een alcoholfabrikant aan PDV over met MPA besmette vinasse, gemaakt uit melasse.	In onderling overleg besluit onderneming tot onmiddellijk informeren van zijn afnemers en recall van vinasse.
22-7-2002	LNV meldt dat inzage nodig is voor verantwoording aan de Europese Commissie omtrent voortgang van de recall door de bedrijven.	Verzoek met brief PDV2232; 22-7-2002 aan betrokken bedrijven om regelmatig gegevens te verstrekken. Deze informatie is regelmatig door PDV aan LNV beschikbaar gesteld. Tevens bij de bedrijven aangedrongen om, in vervolg op recall van varkensvoerders ook andere voersoorten terug te halen.
23-07-2002	Basisoverleg over uitbreiding met het vinassespoor, waardoor ook tarwegriespellets en tarwegistconcentraat besmet zijn. LNV doet mededeling dat door de EU een detectiegrens van 1 ppb wordt aangehouden i.p.v. de (eerder afgesproken) 5 ppb.	Bedrijven worden door PDV schriftelijk verzocht, voor zover al niet in gang gezet, alle betrokken producten terug te halen en te blokkeren. Afnemers (varkenshouders) worden geblokkeerd. Op grond van nader onderzoek door KDD over kruiscontaminatie opschorting van GMP-erkenning van melasseleverancier.
23-07-2002	In het basisoverleg wordt besloten dat z.s.m. met recall van andere voeders dan voor varkens doorgegaan moet worden. Aangedrongen is op spoedig realisatie binnen enkele dagen.	Kenbaar gemaakt met brief PDV 2256; 23-7-2002 aan betrokken bedrijven. Meegedeeld dat indien dit niet binnen enkele dagen gerealiseerd kon worden, de betreffende veehouders op de kortst mogelijke termijn van schone voeders zouden moeten worden voorzien. Gemeld dat nadere afstemming plaats vond tussen LNV en NEVEDI om te bezien welke flankerende maatregelen nog nodig zijn om de recall door uw bedrijf te kunnen versnellen.
25-07-2002	Basisoverleg met mededelingen over besluiten in Brussel. Verzocht om schriftelijke vastlegging van de mededelingen. Hetgeen pas na ruim een week heeft plaatsgevonden. LNV deelt mee dat het MPA-loket (AID/RVV) wordt ingericht, dat de recall van alle voedemiddelen, als ook de vrijgave van de bedrijven die geblokkeerd zijn voor slachten volledig gaat coördineren. Overleg met ketenpartijen en bestuursleden PDV over	Overleg met LNV-loket MPA over de mogelijkheid van vrijgave van een aantal groepen varkenshouders van producten uit vinassespoor op basis van beschikbare informatie. Besluit om te komen tot een financië-

Datum	Onderwerp – constatering	Actie – afspraak
	mogelijkheid van een financiële regeling voor gedupeerde veehouders. Minister LNV is bereid tot voorfinanciering bij garantstelling door bedrijfsleven.	le regeling, met garants telling aan LNV bij ontoereikend verhaal van schade bij schuldige(n).
26-07-2002	KDD rapporteert over nader onderzoek bij Rined Fourages B.V. over het voldoen aan GMP - voorwaarden. LNV stuurt een 3 ^{de} brief met feitelijke informatie aan de Tweede Kamer	Gelet op de aard van de tekortkomingen, besluit PDV tot opschorting van de GMP - erkenning
26-07-2002 – 09-08-2000	PDV participeert – volgens een brief van LNV zelf - naar volle tevredenheid van LNV en AID in het MPA team van het LNV-loket.	Op basis van onderzoekgegevens van de KDD/PDV en de gegevens van de diervoederbedrijven die via PDV worden overlegd, kunnen de geblokkeerde varkensbedrijven op verantwoorde wijze worden vrijgegeven.
29-07-2002	In het basisoverleg wordt gevraagd of het PDV al gegevens m.b.t. de recall van de <i>mengvoeders</i> uit spoor 3a kan geven, aangezien ze die vanaf het begin heeft bijgehouden. Er wordt toegezegd de binnengekomen gegevens te overleggen.	Op 2 augustus 2002 overlegt PDV de rapportage over de recall van de mengvoeders uit spoor 3a.
06-08-2002	Met LNV (DL en VVA) wordt gesproken over de vernietiging van de met MPA - besmette producten.	PDV zegt toe het RIVM een opdracht te verstrekken om te bezien welke afvoermogelijkheden er zijn, temeer daar de contaminatiegraad verschillend is.
12-08-2002	Het RIVM levert haar rapportage op m.b.t. de afvoer mogelijkheden die men voor de verschillen de gecontamineerde producten mogelijk acht.	
13-08-2002	In een overleg met LNV worden de afvoermogelijkheden besproken en wordt een 2 ^{de} rapportage m.b.t. de recall-gegevens uit spoor 3a aan LNV overhandigd.	LNV geeft aan dat men ook de recall gegevens uit de andere sporen inzichtelijk wil hebben. Er wordt afgesproken om de gegevens gezamenlijk met de AID te rubriceren, die zij verzameld heeft in haar traceringsonderzoek.
21-08-2002	LNV krijgt alle bij PDV beschikbare gegevens die men nodig acht voor de rapportage naar de Europese Commissie overhandigd. Tijdens de meeting blijkt dat er nog extra gegevens nodig zijn voor deze rapportage.	AID, LASER en PDV geven aan een uiterste krachtsinspanning te willen leveren om de gegevens in het juiste format aan te leveren.
22-08-2002	Gesprek tussen de Minister van LNV en de voorzitter van PDV over de stand van zaken m.b.t. het MPA – dossier en nader te nemen acties. De Minister uit zijn zorg over berichten over gerecalld mengvoer zou worden versneden en weer orden uitgeleverd. De voorzitter zegt zijn zorg te delen en alles op alles te zetten om hieraan, indien dit nodig blijkt, paal en perk te stellen.	PDV zal op basis van de AID resultaten waar toch nog (lage) MPA gehalten worden geconstateerd, de bedrijven schriftelijk van de terbeschikkinghoudingsplicht op de hoogte stellen. De geconstateerde lichte MPA-besmettingen bleken het gevolg te zijn van een achtergebleven restant van MPA-bevattende melasse in de tank. Nogmaals wordt bevestigd dat de gevraagde rapportage over de recall uiterlijk 26 augustus 2002 vroeg bij LNV ligt.
26-08-2002	Opleveren van een volledige verantwoording van productstromen en teruggehaalde hoeveelheden aan LNV.	Rapportage aan LNV aan het begin van de dag.
27-8-2002	Afronding overleg met LNV over bestemming besmette producten. Afspraak dat PDV de coördinatie en de controle op de afvoer van de MPA besmette producten zal (laten) verzorgen. Ministerie ziet geen aanleiding tot bijdrage in de kosten.	Publicatie eerste versie beleidsregel t.b.v. voorwaarden en toezicht bij vernietiging van met MPA besmette voedermiddelen en daarmee geproduceerde diervoeders.
3-09-2002	Afronding overleg met SGS over controle en begeleiding afvoer MPA besmette producten.	Opening PDV-loket bij SGS, bekendmaking aan bedrijfsleven.
4-09-2002	LNV stuurt een 4 ^{de} brief aan de Tweede Kamer.	De voorzitter vraagt een gesprek aan

Datum	Onderwerp – constatering	Actie – afspraak
	Op basis van PDV-rapportage meldt ze dat 15% van de totale geleverde hoeveelheid vervuild veevoer is teruggehaald door de veevoederindustrie. De Minister stelt dat de recall door het bedrijfsleven niet voldoende energie is opgepakt. De veevoedersector heeft zich in eerste aanleg onvoldoende van haar verantwoordelijkheid bewust getoond. De Minister stelt dit ook aan de voorzitter van het Productschap Diervoeder kenbaar te hebben gemaakt. De Minister stelt dat de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de afspraken die zijn gemaakt met de Europese Commissie en de lidstaten inzake de recall van veevoeder en veevoedergrondstoffen neergelegd is bij het bedrijfsleven, onder <i>regie</i> van het Productschap Diervoeder. Gesteld wordt dat hierover afspraken gemaakt zouden zijn in het basisoverleg in de tweede helft van juli. (zie 26 juli 2002; waar juist een andere vaststelling is gedaan)	met de Minister van LNV. Werd aanvankelijk vastgesteld op 23 oktober, verzet naar 25 oktober en uiteindelijk naar 8 november.
12-09-2002	LNV stuurt een 5 ^{de} brief aan de Tweede Kamer. Mededeling is dat door de Europese Commissie en de overige lidstaten <i>waardering</i> is uitgesproken over de Nederlandse aanpak en dat de <i>verstrekke informatie als afdoende</i> werd beschouwd.	

4.2 Verantwoordelijk m.b.t. recall

De Minister van LNV heeft in het Algemeen Overleg van 5 september 2002 kritiek geuit op het optreden van het Productschap Diervoeder in de MPA-affaire. De minister gaat er blijkens het verslag van dit overleg (TK 2002/2003, 21501-16 en 26991 nr. 341) van uit, dat het productschap verantwoordelijk was voor de recall van het met MPA verontreinigd voer. De minister is van oordeel dat het productschap zijn verantwoordelijkheid onvoldoende heeft uitgevoerd (had veel beter en sneller gekund). Ter zake van deze zienswijze van de minister valt het volgende op te merken.

Toediening van MPA aan landbouwhuisdieren is behoudens hier niet relevante uitzonderingen verboden krachtens artikel 49 van de Diergeneesmiddelenwet⁷. De verwerking van MPA in diervoeders is eveneens verboden⁸. Het verbod op het gebruik van MPA is derhalve inhoudelijk volledig geregeld in de regelgeving van de *centrale* overheid. Het productschap heeft dienaangaande als zodanig geen bevoegdheden⁹. Strafrechtelijke handhaving van dit verbod is de verantwoordelijkheid van de rijksoverheid.

Het voorgaande daargelaten is het productschap er echter vanuit gegaan dat MPA-besmette voedermiddelen en mengvoeders tevens van “niet deugdelijke” handelskwaliteit zijn in de zin van artikel 3:1, aanhef en onder a. (voedermiddelen) en artikel 7:1:2, eerste lid, aanhef en onder a. (mengvoeders), van de Verordening PDV diervoeders 1998. Op grond van deze bepalingen is het de ondernemer verboden om dergelijke producten in het verkeer te brengen.

De eerste vraag naar aanleiding van de vorengenoemde opmerking van de minister LNV is in hoeverre het productschap over publiekrechtelijke bevoegdheden beschikt ten aanzien van de recall. Dat laatste is namelijk niet het geval.

Voorop staat dat een recall een civielrechtelijke verantwoordelijkheid is van de individuele bedrijven. Er bestaat geen publiekrechtelijke verantwoordelijkheid bij het productschap tot recall

⁷ artikel 2 van de Regeling gebruik hormonen en β -agonisten, jo artikel 3, eerste lid, en 4 van het Besluit verboden stoffen Diergeneesmiddelenwet

⁸ artikel 2 van de Regeling gebruik hormonen en β -agonisten, jo artikel 3, derde lid, en 4 van het Besluit verboden stoffen Diergeneesmiddelenwet

⁹ Vgl. artikel 93, tweede lid, van de Wet op de bedrijfsorganisatie: Een bedrijfslichaam is niet bevoegd tot de (nadere) regeling van (onderdelen van) onderwerpen waarvan de regeling bij of krachtens de wet uitsluitend aan anderen is overgelaten

respectievelijk bevoegdheid tot het afdwingen van recall bij de betrokken bedrijven. Overigens ontbeert de rijksoverheid een dergelijke bevoegdheid eveneens. In dat verband is vermeldenswaard dat ook de Warenwet geen recall-verplichting aan de overheid toekent en de minister slechts de bevoegdheid verleent een leverancier te verplichten zijn afnemers te waarschuwen. In de ontwerp kaderwet is wel voorzien dat de minister de verplichting op kan leggen "om in het verkeer gebrachte op te halen en op te slaan".

Op grond van het vorenstaande kan worden geconcludeerd dat minister noch productschap bevoegd waren ten aanzien van recall. Het productschap heeft niettemin vanuit zijn intermediaire positie tussen rijksoverheid en bedrijfsleven en zijn autonome verantwoordelijkheden op kwaliteitsgebied op zich genomen bij de bedrijven aan te dringen op spoedige uitvoering van de recall en het ministerie te rapporteren over de voortgang ervan. Hieraan is volgens afspraak uitvoering gegeven. Publiekrechtelijke verantwoordelijkheden, waarop de minister kennelijk duidt, zijn hierbij echter niet in het geding.

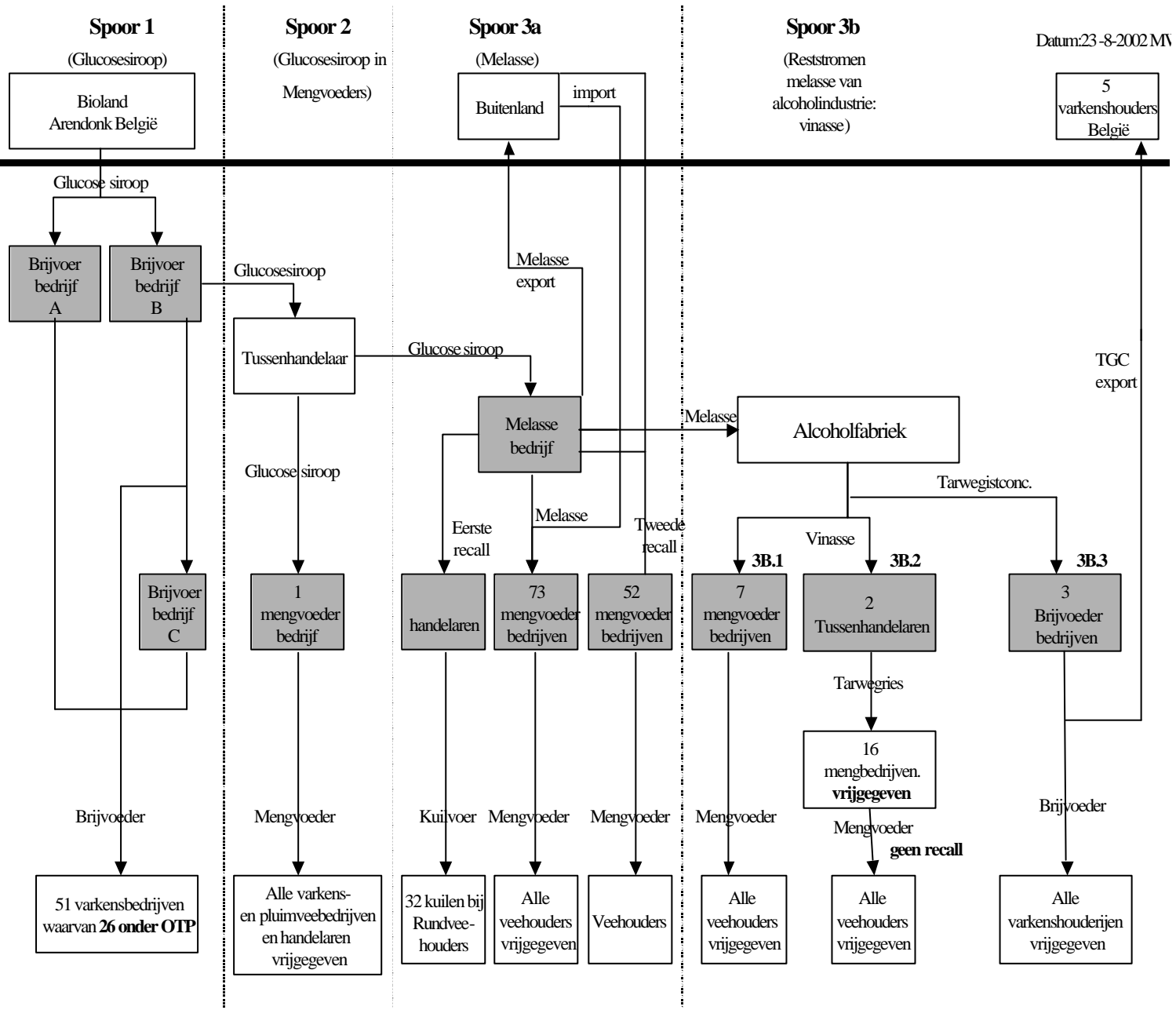
Niet ontkend kan worden dat niet alle bedrijven met de gewenste voortvarendheid uitvoering hebben gegeven aan de oproep tot recall. Daarbij speelt ook de beperking in zuigcapaciteit voor het leeg halen van de voersilo's én het tijdstip dat tot recall is besloten. Zoals gezegd beschikte het productschap echter niet over publiekrechtelijke middelen om hier tegen op te treden. De enige mogelijkheid die er voor de minister openstond was de strafrechtelijke handhaving via de AID. De in het Algemeen Overleg aan het adres van het productschap geuite kritiek als zou het productschap verantwoordelijk kunnen worden gesteld voor de mogelijke nalatigheid van deze bedrijven snijdt dan ook niet alleen geen hout, maar is ook eenzijdig aangezien hier sprake is van het ontbreken van bevoegdheden zowel bij de rijksoverheid als bij het productschap. Dan gaat het niet aan het productschap ter zake nalatigheid te verwijten.

4.3 Samenvatting / conclusies

- a. Er zijn van de vergaderingen van het basisoverleg van overheid, productschappen en bedrijfsleven, waar de overheid de regie voerde, géén verslagen noch besluitenlijsten gemaakt c.q. gedistribueerd. Dit heeft afbreuk gedaan aan de vereiste eenduidigheid in de informatie naar alle relevante partijen. De wisselende samenstelling heeft dit nog versterkt.
- b. De onderlinge contacten tussen LNV en PDV waren goed en open. Acties zijn steeds in onderlinge afstemming uitgevoerd. Er blijkt achteraf niettemin bij LNV kennelijk een andere verwachting te (hebben) bestaan over verantwoordelijkheid en mogelijkheden van het productschap ten aanzien van recall. Dit is mogelijk mede oorzaak geweest van de – dezerzijds onjuist geachte - kritiek van de minister op het productschap.
- c. In het algemeen is door de bedrijven de recall actief uitgevoerd. Niet ontkend kan echter worden dat sommige bedrijven in eerste aanleg hierin onvoldoende zijn opgetreden. De wijziging van de norm van 5 pbb naar 1 pbb heeft tot een verandering in de aanpak van de MPA-affaire geleid. Hier ligt ongetwijfeld een oorzaak waarom sommige bedrijven in eerste aanleg aarzelend zijn opgetreden ten aanzien van recall.
- d. Recall was de verantwoordelijkheid van de individuele bedrijven en op vrijwillige basis. Een juridische basis ontbrak. De rol van het PDV was niet meer dan: coördinatie door correspondentie naar bedrijven over terbeschikkinghoudingsplicht, aansporing tot recall en verzamelen van informatie over de omvang van de gecontamineerde producten en het verloop van de recall. De (strafrechtelijke) handhaving is een bevoegdheid van de AID.
- e. De overheid ontbeerde wettelijke bevoegdheden met betrekking tot de aanpak van hormonen in het kader van de Diergeneesmiddelenwet. Het ontbreken van de Kaderwet Diervoeder is eveneens als een ernstig gemis ervaren.

Bijlage 1: Schema met sporen van MPA besmette producten

Datum: 23-8-2002 MV

ⁱ Dit is inclusief de voorraad aan melasse van 8.526.000 kg, die besmet was door de aanvankelijke levering van 962.000 kg.

ii

Glucosesiroop

Uitgangspunten:

- Glucosesiroop bevat circa 3% ds (30 gr/kg).
- In het rantsoen wordt tot 5% ds glucosesiroop gebruikt.
- Totale ds opname per gemiddeld vleesvarken 2 kg.
- 2 kg is 100% ds, 0,1 kg = 5% ds

In het rantsoen wordt max. 1 liter glucosesiroop per vleesvarken per dag gebruikt. De glucosesiroop is op 15 bedrijven in het rantsoen verwerkt. In totaal waren er 72.000 vleesvarkens op de 51 bedrijven in SPOOR 1 = 1.400 vleesvarkens per bedrijf. Gemiddelde leveringsdatum 4 mei 2002. Start recall 2 juli, dit betekent dat er 39 voerdagen waren tussen levering en mogelijke recall datum. Wanneer 1.400 varkens op 15 bedrijven 1 kg glucosesiroop per dag in/het rantsoen verstrekt krijgen, is dit 21.000 kg glucosesiroop per dag. Dit betekent dat 241.480 kg glucosesiroop binnen 12 dagen vervoerd kan zijn.

Gezien de gemiddelde leveringsdatum en de mogelijke start van de recall (met daartussen 39 voerdagen) is het aannemelijk dat de glucosesiroop reeds lang voor de startdatum van de recall vervoerd was.

Tarwezetmeel

Uitgangspunten

- Tarwezetmeel bevat circa 20% ds (200 gr/kg).
- In het rantsoen wordt tot 30% ds tarwezetmeel gebruikt.
- Totale ds opname per gemiddeld vleesvarken 2 kg.
- 2 kg is 100% ds, 0,6 kg = 30% ds
- In het rantsoen wordt max. 2 liter tarwezetmeel per vleesvarken per dag gebruikt.
- De tarwezetmeel is op 36 bedrijven in het rantsoen verwerkt.
- De gemiddelde bedrijfsgrootte in SPOOR 1 = 1.400 vleesvarkens per bedrijf (totaal 72.000 dieren op 51 bedrijven).
- Gemiddelde leveringsdatum 20 mei 2002
- Mogelijkheid start recall 2 juli, dit betekent dat er 32 voerdagen waren tussen levering en mogelijke recall datum

Wanneer 1.400 varkens op 36 bedrijven 2 kg tarwezetmeel per dag in het rantsoen verstrekt krijgen, is dit 100.800 kg tarwezetmeel per dag. Dit betekent dat 1.988.040 kg tarwezetmeel binnen 20 dagen vervoerd kan zijn. Gezien de gemiddelde leveringsdatum en de start van de recall (met daartussen 32 voerdagen) is het aannemelijk dat de tarwezetmeel al voor de startdatum van de recall volledig vervoerd zou kunnen zijn. Er is overigens toch nog 700 ton tarwezetmeel teruggehaald.

ⁱⁱⁱ Uitgangspunten:

- In het rantsoen van varkens wordt gemiddeld 2 kg ds = 2 kg mengvoer per vleesvarken per dag gebruikt.
- Het MPA besmette mengvoer is op 517 bedrijven vervoerd.
- Gemiddeld zijn 500 vleesvarkens per bedrijf aanwezig.
- Gemiddelde leveringsdatum 21 juni 2002
- De start van de recall is 11 juli, dit betekent dat er 20 voerdagen waren tussen levering en de recall datum

Wanneer 500 varkens op 517 bedrijven 2 kg mengvoer per dag verstrekt krijgen, is dat 517.000 kg mengvoer per dag. Dit betekent dat totaal 1.792.000 kg mengvoer binnen 4 dagen vervoerd zou kunnen zijn. Gezien de gemiddelde leveringsdatum en de start van de recall (met daartussen 20 voerdagen) is het aannemelijk dat de 1.792.000 kg voer vervoerd.

^{iv} Uitgangspunten:

- In het rantsoen van varkens wordt gemiddeld 2 kg ds = 2 kg mengvoer per vleesvarken per dag gebruikt.
- Het MPA besmette mengvoer is op duizenden bedrijven vervoerd.
- Gemiddeld zijn 500 vleesvarkens per bedrijf aanwezig.
- Gemiddelde leveringsdatum 15 juni 2002
- De start van de recall is 17 juli, dit betekent dat er 32 voerdagen waren tussen levering en de recall datum

Wanneer 1.000 varkens 2 kg mengvoer per dag gedurende 32 dagen verstrekt krijgen is dit 64.000 kg mengvoer per bedrijf. Om 329.943.130 kg mengvoer in deze periode te vervoederen heb je 5.155 bedrijven nodig. In dit spoor is het mengvoer aan duizenden bedrijven geleverd, zodat het aannemelijk is dat zo u het voer al grotendeels was vervoerd voordat de recall begon. De totale duur van de recall heeft overigens 23 dagen (17 juli – 9 augustus 2002) geduurd. Gedurende deze periode heeft **wel** vervoeding plaatsgevonden. Dit maakt het alleen maar aannemelijker dat veel voer is vervoerd.